

Søren Kierkegaards altergangstale over Luc. VII, 47

Taler

Søren Kierkegaard
Teolog, filosof og forfatter

Omstændigheder

Denne altergangstale er den første tale i *To Taler ved Altergangen om Fredagen* fra 1851.

NB: Denne tale er *ikke* blevet holdt, men er tiltænkt altergangen. Kierkegaard holdt tre ud af sine tretten altergangstaler i Vor Frue Kirke (jf. Niels Jørgen Cappelørn: *Forligelsen*, s. 66 (2021)).

Prædikentekst

Lukasevangeliet kapitel 7, vers 47

1

Bøn

Herre Jesus Christus! Du som vistnok ikke kom til Verden for at dømme, Du var dog, ved at være Kjerligheden der ikke blev elsket, Dommen over Verden. Vi kalde os Christne, vi sige, at vi vide Ingen at gaae til uden til Dig – ak til hvem skulle vi saa gaae hen, naar det, just ved Din Kjerlighed, ogsaa over os bliver Dommen, at vi elske lidet? til hvem, o Trøstesløshed, hvis dog ikke til Dig; til hvem, o Fortvivlelse, hvis Du virkelig ikke vilde forbarmende antage Dig os, tilgivende vor store Synd mod Dig og mod Kjerligheden, vi som syndede meget ved at elske lidet!

10

Luc. VII, 47: Men hvem Lidet forlades elsker lidet.

A. T. Ved Alteret lyder jo Indbydelsen »kommer hid alle I, som arbeide og ere besværede, jeg vil give Eder Hvile«. Den Enkelte følger saa Indbydelsen; han gaaer op til Alteret. Derpaa vender han tilbage, forladende Alteret – da er der et andet Ord, det kunde være Indskriften over Kirkens Dør indvendig, ikke til at læse af dem, som gaae ind i Kirken, men kun til at læse af dem, som gaae ud af Kirken, dette Ord: hvem Lidet forlades, elsker lidet. Det første Ord er Alterets Indbydelse, det andet er Alterets Retfærdiggjørelse, som blev der sagt: hvis Du ved Alteret ikke fornam Dine Synders, hver Din Synds Forladelse, da ligger det i Dig selv, Alteret er uden Skyld, Skylden Din, fordi Du kun elsker lidet. O, som det er en vanskelig Sag i at bede ret at kunne komme til Amen – thi Den, der aldrig har bedet, ham synes det let nok, let nok at blive snart færdig; men Den,

20

der følte Trang til at bede og begyndte at bede, hændes det vel, at det bestandigt er ham, som havde han noget Mere paa sit Hjerte, som kunde han ikke hverken faae sagt Alt, eller faae det Alt sagt som han ønskede det sagt, og saa kommer han ikke til Amen – saaledes er det ogsaa en vanskelig Sag, ret at annamme

30 Syndernes Forladelse ved Alteret. Der tilsiges Dig alle Dine Synders naadefulde Forladelse. Hør det ret, tag det ganske bogstaveligen, alle Dine Synders Forladelse; Du skal fra Alteret kunne gaae bort, saa, gudelig forstaaet, let om Hjertet som et nyfødt Barn, paa hvem Intet, Intet tynger, altsaa endnu lettere om Hjertet, forsaavidt meget har tynget paa Dit Hjerte; der er ved Alteret Ingen,

35 som beholder Dig end ikke den mindste af Dine Synder, Ingen – hvis Du ikke selv gjør det. Saa kast dem da alle fra Dig; og Erindringen om dem – at Du ikke i den beholder dem; og Erindringen om, at Du har kastet dem fra Dig – at Du ikke i den beholder dem hos Dig: kast det Alt fra Dig, Du har slet Intet at gjøre uden troende at kaste af Dig, og at kaste af Dig hvad der jo tynger og besværer.

40 Hvad kan være lettere! Ellers er det det Tunge, at skulle tage Byrder paa sig; men at turde, at skulle kaste af sig! Og dog hvor vanskeligt! Ja, endnu sjeldnere end En der paatog sig alle Byrder, endnu sjeldnere En der fuldkommede den tilsyneladende saa lette Opgave, efter at have modtaget Forsikringen om sine Synders naadefulde Forladelse og Pantet derpaa, at føle sig ganske lettet for

45 enhver – end den mindste Synd, eller for enhver – ogsaa den største Synd! Hvis Du kunde see i Hjerterne, Du vilde vistnok see, hvorledes Mangen, besværet, sukkende under den tunge Byrde, gaaer op til Alteret; og naar man saa gaaer derfra, hvis Du kunde see i Hjerterne, Du vilde muligt see, at der dog i Grunden ikke var en Eneste, der gik ganske lettet derfra, og Du vilde maaskee stundom

50 see, at der var Den, der gik end mere besværet bort, besværet ved Tanken om, at han vel ikke havde været en værdig Gjest ved Alteret, siden han ingen Lindring fandt.

At dette er saa, ville vi ikke fordølge for hinanden, vi ville ikke tale saaledes, at

55 Talen lader uvidende om, hvorledes det gaaer til i Virkeligheden, fremstiller Alt saa fuldkomment, at det slet ikke passer paa os virkelige Mennesker. O, nei, hvortil skulde saa Talen hjælpe! Men derimod, naar Talen gjør os saa ufuldkomne som vi ere, da hjælper den os til at bevares i en stadig Stræben, hverken berusede i Drømme at indbilde os, at Alt var afgjort med denne ene

60 Gang, eller i stille Mismod at forsage, fordi det denne Gang ikke lykkedes os efter Ønske, ikke skeete, som vi havde bedet og begjæret.

65 Lader os da i de foreskrevne korte Øieblikke betænke dette Ord: men hvem Lidet forlades, elsker lidet, et *Dommens Ord*, men ogsaa et *Trøstens Ord*.

Og Du, m. T., lad Dig ikke forstyrre af, at jegtaler saaledes nu i dette Øieblik, inden Du gaaer op til Alteret, maaskee formenende og fordrende, at Den, der
70 skal tale i dette Øieblik, han burde tale paa en anden Maade, anvende Alt for at berolige den Enkelte og gjøre ham tryg; hvis han da bagefter erfarede, at den hellige Handling dog ikke fuldkomment havde været til Glæde og Velsignelse for en Enkelt, da kunde han jo tale til ham paa en anden Maade. O, min Ven, deels er det sandeligen ikke saa, at det kun er en Enkelt hvem det Fuldkomne
75 ikke lykkes, nei, det er kun en Enkelt hvem det Fuldkomne lykkes; deels er der en Bekymring, en inderlig Bekymring, som maaskee understøtter bedre til at det Høieste maa lykkes et Menneske, bedre end den for store Tillid og den for sorgløse Frimodighed. Der er en Længsel efter Gud, en Tillid til Gud, en Fortrøstning, en Haaben paa Gud, en Kjerlighed, en Frimodighed: men hvad
80 der sikkert finder ham er dog maaskee Sorgen efter Gud; Sorgen efter Gud – det er ingen flygtig Stemning, der strax forsvinder, idet man nærmer sig Gud, tværtimod den er maaskee dybest, just naar den kommer Gud nærmest, som den saaledes Sørgende er meest bange for sig selv, jo nærmere han kommer Gud.

85 *Hvem Lidet forlades, elsker lidet.* Det er Dommens Ord.

I Almindelighed fremstilles det vel saaledes: Retfærdigheden, det er den strenge Dom; Kjerligheden er den Milde, som ikke dømmer, og dømmer den, Kjerlighedens Dom er den milde Dom. Nei, nei, Kjerlighedens Dom er den
90 strengeste Dom. Var ikke den strengeste Dom, der er gaaet over Verden, strengere end Syndfloden, strengere end Babels Forvirring, end Sodoma og Ghomorrass Undergang, var den ikke Christi uskyldige Død, der dog var Kjerlighedens Offer? Og hvilken var Dommen? dog vel den: »Kjerligheden« blev ikke elsket. Saaledes ogsaa her. Dommens Ord lyder ikke: hvem Lidet
95 forlades, han syndede meget, saa altsaa hans Synder vare for store og for mange, til at de kunne tilgives; nei, Dommen lyder: han elsker lidet. Det er altsaa ikke Retfærdigheden, der strengt negter Syndernes Tilgivelse og Forladelse; det er Kjerligheden, der mildt og forbarmende siger: *jeg* tilgiver Dig Alt – forlades Dig kun Lidet, saa er det fordi Du kun elsker lidet. Retfærdigheden sætter strengt
100 Grænsen og siger: ikke videre, nu er Maalet fyldt, for Dig er ingen Forladelse; men derved bliver det ogsaa. Kjerligheden siger: Alt er Dig tilgivet – forlades Dig kun Lidet, da er det fordi Du kun elsker lidet; saa der altsaa kommer en ny

Synd til, en ny Skyld, den at forskyldte at kun Lidet tilgives, at forskyldte det ikke
105 ved de begangne Synder, men ved Mangelen paa Kjerlighed. Vil Du lære at
frygte, da lær at frygte, ikke Retfærdighedens Strengthed, men Kjerlighedens
Mildhed! – Retfærdigheden seer dømmende paa et Menneske, og Synderen kan
ikke udholde dens Blik; men Kjerligheden, naar den seer paa ham, ja om han
end unddrager sig dens Blik, slaaer Øiet ned, han fornemmer dog alligevel, at
110 den seer paa ham; thi Kjerligheden trænger langt inderligere ind paa Livet, ind
ved Livet, ind der, hvorfra Livet udgaaer, end Retfærdigheden, som frastødende
befæster det svælgende Dyb mellem Synderen og sig, medens Kjerligheden jo
staaer paa hans Side, anklager ikke, dømmer ikke, tilgiver og forlader.
Retfærdighedens dømmende Stemme kan Synderen ikke udholde, han søger,
115 om muligt, at lukke sit Øre for den; men om han end vilde, det er ham umuligt
ikke at høre Kjerligheden, hvis Dom, o frygtelige Dom, er: Dine Synder ere Dig
forladte! Frygtelige Dom, hvis Ord dog i og for sig ere Intet mindre end det
Forfærdelige; og just derfor kan Synderen ikke lade være at høre, hvad der dog er
Dommen. Hvor skal jeg henflye fra Retfærdigheden, tager jeg Morgenrødens
120 Vinger og flyver til det yderste Hav, da er den der, og skjuler jeg mig i
Afgunden, da er den der, og saaledes paa ethvert Sted, dog nei, der er eet Sted,
hvor jeg kan flye hen: til Kjerligheden; men naar Kjerligheden dømmer Dig, og
Dommen er – o, Rædsel! – Dommen er: Dine Synder ere Dig forladte! Dine
Synder ere Dig forladte – og dog er der Noget (ja dette Noget er i Dig, hvor i al
125 Verden skulde det ellers finde sit Tilholdssted, naar Kjerligheden tilgiver Alt!),
der er Noget i Dig, som gjør, at Du fornemmer, at de ere Dig ikke forladte.
Hvad er saa den strengeste Doms Rædsel mod denne Rædsel! Hvad er saa
Vredens strenge Dom, Forbandelsen, mod denne Dom: Dine Synder ere Dig
forladte! Saa er jo næsten Retfærdigheden Mildhed, der siger, som Du siger: nei,
130 de ere Dig ikke forladte! Hvad er »Brodermorderens« Lidelse, naar han flygtig
og ustadig frygter, at Enhver skal kjende ham paa Retfærdighedens Mærke, der
dømte ham – hvad er denne Lidelse mod den Ulyksaliges Qvaler, hvem det blev
Dommen, ikke Frelsen: Dine Synder ere Dig forladte! Frygtelige Strengthed! At
Kjerligheden, at det er Kjerligheden, den tilgivende Kjerlighed, der, ikke
135 dømmende, nei, ak selv lidende derved, dog forvandles til Dommen; at
Kjerligheden, den tilgivende Kjerlighed, der ikke vil, som Retfærdigheden, gjøre
Skylden aabenbar, tværtimod vil skjule den ved at tilgive og forlade, at det dog er
den, der, ak selv lidende derved, gjør Skylden frygteligere aabenbar end
Retfærdigheden! – Tænk denne Tanke: det Selvforskyldte. Det er selvforskyldt,
140 siger Retfærdigheden, at der for det Menneske ingen Tilgivelse er; den tænker
derved paa hans mange Synder, thi Retfærdigheden kan Intet glemme.

Kjerligheden siger: det er selvforskyldt – den tænker derved ikke paa hans mange Synder, o nei, den er villig til at glemme dem alle, den har glemt dem alle; og
145 dog, det er selvforskyldt, siger Kjerligheden. Hvilket er det Forfærdeligste? dog vel det Sidste, der jo næsten lyder som afsindig Tale; thi Anklagen er ikke hans Synder, nei, Anklagen er: det er ham tilgivet, det er ham Alt tilgivet. Tænk en Synder, der synker i Afgrunden, hør dette Angestraab, naar han i sidste Suk lader Retfærdigheden, hvilken hans Liv spottede, vederfares Ret og siger: det er
150 selvforskyldt. Forfærdeligt! Der er kun eet Forfærdeligere, hvis det ikke er Retfærdigheden han taler til, men Kjerligheden og siger: det er selvforskyldt. Lader Retfærdigheden sig ikke spotte, sandeligen endnu mindre Kjerligheden. Strengere end Retfærdighedens strengeste Dom over den største Synder er Kjerlighedens: ham forlades Lidet – fordi han kun elsker lidet.

155 *Hvem Lidet forlades, elsker lidet.* Det er Dommens Ord, men ogsaa et *Trøstens* Ord.

Ikke veed jeg, m. T., hvad Du forbrød, hvilken Din Skyld, Dine Synder ere; men
160 den Skyld bleve vi dog nok alle, mere eller mindre, skyldige i: kun at elske lidet. Saa trøst Dig da ved Ordet, som jeg trøster mig ved det. Og hvorledes trøster jeg mig? Jeg trøster mig ved, at Ordet jo Intet udsiger om den guddommelige Kjerlighed, men kun Noget om min. Ordet siger ikke, at nu er den guddommelige Kjerlighed blevet træt af at være Kjerlighed, at den nu har
165 forandret sig, træt af i ubeskrivelig Forbarmelse ligesom at ødsles paa Menneskenes utaknemlige Slægt eller paa mig Utaknemlige, at den nu er blevet noget Andet, en mindre Kjerlighed, dens Varme afkjølet, fordi Kjerligheden blev kold i Menneskenes utaknemlige Slægt eller i mig Utaknemlige. Nei, derom taler Ordet slet ikke. Og trøst Dig, som jeg trøster mig
170 – hvorved? Derved, at Grunden, hvorfor Ordet ikke siger det, er, at det hellige Ord ikke lyver, saa det da ikke tilfældigviis eller grusomt er blevet fortiet i Ordet, medensdet dog i Virkeligheden er saa, at Guds Kjerlighed er blevet træt af at elske. Nei, naar Ordet ikke siger det, saa er det heller ikke saa; og om Ordet sagde det – nei Ordet kunde ikke sige det, thi Ordet kan ikke lyve. O, i dybeste Sorg
175 saligste Trøst! Hvis Guds Kjerlighed i Sandhed havde forandret sig; hvis Du Intet havde hørt derom, men bekymret over Dig selv, at Du hidtil kun havde elsket lidet, med fromt Forsæt havde stræbt at bringe Kjerligheden i Dig til at flamme, og ved det Samme, ved hvilket Du bragte den i Flamme, næret Flammen – og nu, om end beskæmmet i Følelsen af, hvor ufuldkommen dog
180 Din Kjerlighed var, nu vilde Du nærme Dig Gud, for, efter Skriftens Ord, at

forlige Dig med ham: men han havde forandret sig! Tænk Dig en elskende Pige; bekymret tilstaaer hun sig selv, hvor lidet hun dog hidtil har elsket – nu saa vil jeg da ogsaa, siger hun til sig selv, blive lutter Kjerlighed. Og det lykkes hende; 185 disse Bekymringens Taarer, hun fælder i Sorg over sig selv, disse Taarer – de slukke ikke Ilden, nei dertil ere de for brændende, o nei, just disse Taarer bringer Ilden til at flamme: men imidlertid havde den Elskede forandret sig, han var ikke mere den Kjerlige. O, een Bekymring for et Menneske! O, for et Menneske kan een Bekymring være nok, mere kan intet Menneske bære; skulde et Menneske, 190 idet han i Selvbekymring maatte tilstaae sig selv, hvor lidet han hidtil havde elsket Gud, ængstes af den Tanke, om Gud nu ikke imidlertid kunde have forandret sig: saa, ja saa vil jeg fortvivle, og jeg vil fortvivle strax, thi saa er der Intet mere at bie paa, hverken i Tid eller i Evighed. Men derfor trøster jeg mig ved Ordet; og jeg spærrer mig enhver Udflugt, og jeg skaffer alle 195 Undskyldninger til Side og alle Besmykkelser, og blotter Brystet, hvor jeg skal saares af Ordet, der dømmende trænger ind, dømmende »Du elskede kun lidet.« O, træng kun dybere ind, end dybere, Du helbredende Smerte »Du elskede slet ikke« – selv naar Dommen lyder saaledes, jeg fornemmer i een Forstand ingen Smerte, jeg fornemmer en ubeskrivelig Salighed; thi just min 200 Dom, Dødsdommen over mig og min usle Kjerlighed, den indeholder tillige noget Andet: Gud er uforandret Kjerlighed.

Saaledes trøster jeg mig. Og jeg finder skjult en Trøst i Ordet, som vel ogsaa Du finder, m. T., just naar Du hører Ordet saaledes, at det saarer Dig. Thi der staaer 205 ikke, hvem Lidet forlades, »*elskede*« lidet, nei der staaer: *elsker* lidet. O, naar Retfærdigheden dømmes, den gjør Regnskabet op, den slutter af, den bruger den forbigangne Tid, den siger: han *elskede* lidet, og siger dermed, at nu er den Sag for stedse afgjort, vi To ere skilte ad, har ikke mere med hinanden at skaffe. Ordet, Kjerlighedens Ord derimod lyder: hvem Lidet forlades, han elsker lidet. 210 Han elsker lidet; han *elsker*, det vil sige: saaledes er det nu, nu i dette Øieblik – mere siger Kjerligheden ikke; uendelige Kjerlighed, at Du saaledes bliver Dig selv tro i end Din mindste Yttring! Han elsker lidet nu, i dette Nu. Men hvad er Nuet, og hvad er Øieblikket – hurtigt, hurtigt er det forbi; og nu, i det næste Øieblik, nu er Alt forandret, nu elsker han, om ikke meget, han stræber dog at elske meget; nu er Alt forandret, kun ikke »Kjerligheden«, den er uforandret, 215 uforandret den Samme, der kjerligt har biet paa ham, kjerligt ikke nænt at lade det være afgjort med ham, ikke nænt at søge Skilsmissen fra ham, men er blevet hos ham, og nu er det ikke Retfærdigheden, der afsluttende siger: han elskede lidet, nu er det Kjerligheden, der glad i Himlensiger: han elskede lidet, det er, nu

er det forandret, det var den Gang, nu, nu elsker han meget.

Men er det saa dog i Grunden ikke saa, at Syndens Forladelse *fortjenes*, vel ikke ved Gjerninger, men ved Kjerlighed; naar det siges, at hvem Lidet forlades, elsker lidet, ligger saa ikke deri, at det er Kjerligheden, der gjør Udslaget, om Ens Synder, og hvorvidt Ens Synder skulle tilgives – og saa *fortjenes* jo Syndernes Forladelse? O, nei. I det samme Evangelium noget tidligere (V. 42 Slutning) taler Christus om to Skyldnere, af hvilke den Ene var Meget, den Anden Lidet skyldig, og som begge fandt Tilgivelse – han spørger: hvilken af disse To bør elske meest? Og Svaret er: Den, hvem Meget blev tilgivet. Agt nu paa, hvorledes vi dog ikke komme ind i det Fortjenstliges usalige Egne, men hvorledes Alt bliver indenfor Kjerligheden! Naar Du elsker meget, forlades Dig Meget – og naar Dig Meget forlades, elsker Du meget. See her den salige, Frelsens Tilbagevenden i Kjerligheden! Først elsker Du meget, og Meget bliver Dig saa forladt – o, og see, saa tager Kjerligheden endnu stærkere paa, dette, at saa Meget blev Dig forladt, det fremelsker endnu engang Kjerligheden, og Du elsker meget, fordi Meget blev Dig forladt! Det er med Kjerligheden her som med Troen. Tænk Dig En af hine Ulykkelige, hvem Christus helbredede ved et Mirakel. For at skulle helbredes maa han troe – nu troer han, og bliver helbredet. Nu er han helbredet – og nu bliver Troen end een Gang stærkere, nu da han er frelst. Det er ikke saaledes: han troede, og saa skeete Miraklet, og saa var det forbi; nei Opfyldelsen forøger ham end een Gang Troen, efter Opfyldelsen er hans Tro een Gang saa stærk, som da han troede, førend han blev frelst. Og saaledes med det at elske meget. Stærk er den Kjerlighed, guddommelig stærk i Svaghed, den Kjerlighed, som elsker meget, og hvilken saa Meget forlades; men endnu stærkere er Kjerlighedens anden Gang, naar den samme Kjerlighed anden Gang elsker, elsker, fordi Meget blev forladt.

M. T. Du erindrer vel Begyndelsen af denne Tale. Man kan i det høitidelige Øieblik forstyrre paa tvende Maader: ved at tale om det Uvedkommende, selv om dette forresten er baade vigtigt og Talen betydningsfuld; eller ved at tale forstyrrende om Det, som i et saadant Øieblik er En det nærmeste. »Hvem Lidet forlades, elsker lidet« – det kunde synes forstyrrende just i dette Øieblik, forinden Du nu gaaer op til Alteret, hvor Du jo annammer alle Dine Synders Forladelse. O, men som det Opbyggelige i sit Første altid er det Forfærdende, og som al sand Kjerlighed i sit Første altid er Uro, og som Kjerlighed til Gud i sit Første altid er Sorg: saaledes er hvad der synes det Forstyrrende ikke altid det Forstyrrende; det i Sandhed Beroligende er altid i sit Første det Foruroligende.

260 Men er der nogen Sammenligning mellem disse tvende Farer: den, i bedragersk
Tryghed at være beroliget, og den, at foruroliges ved at blive mindet om det
Foruroligende – nu om hvilket Foruroligende? om *det* Foruroligende: at ogsaa
det kan tilgives, hvis man hidtil kun elskede lidet. Det er selsomt med det
Foruroligende; Den, der ret dannedes ved dette, det er sandt, han seer ikke saa
265 stærk ud som Den, der blev uvidende derom. Men i det sidste Øieblik da er han,
just ved Afmagten, dog maaskee den Stærkeste, i det sidste Øieblik lykkes, just
ved Afmagten, maaskee ham, hvad der ikke lykkes den Stærkeste.

Saa velsigne da Gud denne foruroligende Tale, at den kun til det Gode maatte
270 have foruroliget Dig, at Du ved Alteret beroliget maatte fornemme, at Du
annammer alle Dine Synders naadefulde Forladelse.

Kilde

Søren Kierkegaards Skrifter (SKS), bd. 12, s. 283-292. Digitaliseret på Det Kongelige Bibliotek.

275

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Altergangstale, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

280

Relateret

Søren Kierkegaards altergangstale over 1 Peter IV, 8
1851

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/soren-kierkegaards-altergangstale-over-luc-vii-47>

285

290

295